

КІЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

хімічного факультету

Вавженчук Г.І.

20__ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИБРАНІ РОЗДІЛИ ТРУДОВОГО ПРАВА І ОСНОВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

для студентів

галузь знань **10 «природничі науки»**

спеціальність **102 «хімія»**

освітній рівень **бакалавр**

освітня програма **«хімія»**

вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2019/2020
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: доктор юрид. наук, проф. Вавженчук С.Я.,
кандидат. економ. наук, доц. Євтушевська О.В.

20__ р.

Пролонговано: на 2020/2021 н.р. *Г.І. Вавженчук Г.І.* «25.01.2020»

(підпис, ПІБ, дата)

20__ р.

на 2021/2022 н.р. *Г.І. Вавженчук Г.І.* «30.03.2021»

(підпис, ПІБ, дата)

Розробники: Вавженчук Сергій Ярославович, доктор юрид. наук, доцент, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення, Євтушевська Ольга Володимирівна, кандидат. економ. наук, доцент кафедри підприємництва.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри трудового права та права соціального забезпечення

(Іншин М.І.)

(підпис)

Протокол № 13 від «27» 06 2019 р.

Схвалено науково - методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від «30» 08 2019 року

Голова науково-методичної комісії

(Дідич Т.О.)

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри підприємництва

(Мазур І.І.)

(підпис) Протокол №   від « »   20   р.

Схвалено науково - методичною комісією економічного факультету

Протокол від « »   20   року №

Голова науково-методичної комісії

(Іванчук А.І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« »   20   року

Схвалено науково - методичною комісією хімічного факультету

Протокол від «9» жовтня 2019 року № 1

Голова науково-методичної комісії Роїк О.С.

(підпис)

( )

(прізвище та ініціали)

«10» жовтня 2019 року

ВСТУП

1. 1. Мета дисципліни – полягає у формуванні у студентів системи знань щодо теоретичних, економічних, правових та організаційних основ підприємницької діяльності, опануванні студентами основних інститутів трудового права, компетенцій і початкових практичних навичок, потрібних для організації ведення підприємництва.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

- володіти знаннями, вміннями та навичками з дисциплін соціально-гуманітарного циклу, як-то: «Вступ до університетських студій» та ін.

- *знати* основні категорії та поняття, пов'язані з життедіяльністю людини і суспільства.

- *вміти* виявляти, аналізувати навчальну та наукову інформацію, робити обґрутовані висновки з питань професійної діяльності.

- *володіти елементарними навичками* складання письмових документів, корегування їх змісту, систематизації матеріалів, необхідних для роботи, ефективної організації власної навчальної діяльності.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Дисципліна є органічним поєднанням юридичних і економічних знань, необхідних для формування загальних компетенцій у фахівців будь-якої галузі знань, та включає в себе змістові модулі:

1. Вибрані розділи трудового права формують у студента сукупність знань та навичок про: трудовий договір; робочий час та час відпочинку; оплату праці; охорону праці; дисципліну праці, дисциплінарну матеріальну відповідальність; захист трудових прав.

2. Основи підприємницької діяльності формують у студента сукупність знань та навичок про: економічну природу підприємництва її форми та планування; інноваційне підприємництво; технології створення власної справи; державне регулювання підприємництва; комерціалізацію наукових розробок.

4. Завдання (навчальні цілі) – дисципліни «Вибрані розділи трудового права і основ підприємницької діяльності» сформувати у студентів: здатність до аналізу професійних юридичних та економічних джерел (нормативних актів, документів тощо), діяти етично та відповідально, а також реалізувати свої професійні права; систему вмінь і навичок щодо практичного застосування норм, правил і рекомендацій для підприємницької діяльності, трудових правовідносин, що забезпечить реалізацію соціально-економічних прав громадянина України.

5. Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Ключові положення теорії трудового права (система трудового законодавства; суб'єкти трудового права та трудових правовідносин; правовий статус суб'єктів трудового права; підстави та умови виникнення трудових правовідносин, підходи до розуміння основних категорій трудового права).	лекція	Контрольна робота	40%
1.2	Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності.	лекція		
1.3	Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності.	лекція		
1.4	Особливості різних організаційно-правових форм	лекція		

	i видів підприємництва.			
1.5	Норми, які регламентують трудові правовідносини (порядок прийняття на роботу, переведення, звільнення працівників, робочий час і час відпочинку, оплата праці, охорона праці).	лекція		
1.6	Основні напрями формування підприємницького капіталу та управління фінансами підприємницької діяльності.	лекція		
1.7	Основні форми і методи впливу органів державної влади на розвиток підприємництва.	лекція		
1.8	Суперечності та тенденції розвитку інноваційного підприємництва.	лекція		
1.9	Класифікацію ключових факторів успіху у підприємницькій діяльності.	лекція		
1.10	Процес прийняття управлінських рішень у підприємництві.	лекція		
1.11	Шляхи партнерства підприємців та держави у вирішенні соціально-економічних проблем.	лекція		
1.12	Технологію започаткування власної справи.	лекція		
1.13	Особливості організації працевлаштування працівників.	лекція		
1.14	Базові передумови здійснення підприємницької діяльності.	лекція		
2.1	Використовувати чинну нормативну базу для започаткування та ведення бізнесу, організації найму працівників.	семінарські заняття	усне опитування	6%
2.2	Проводити аналіз різних-бізнес ідей для створення власної справи.	семінарські заняття	усне опитування	6%
2.3	Досліджувати існуючі проблеми і ризики вирішення завдань забезпечення ефективної підприємницької діяльності.	семінарські заняття	усне опитування	6%
2.4	Формулювати стратегії розвитку суб'єктів підприємницької діяльності.	семінарські заняття	усне опитування	6%
2.5	Складати структурно-логічні схеми співвідношення правових категорій, зокрема категорій трудового права.	семінарські заняття	усне опитування	6%
3.1	Виходячи з конкретної ситуації знаходяться законні шляхи вирішення виробничих проблем, формулюються аргументи необхідні для обґрунтування правомірної поведінки працівників чи керівників з посиланням на необхідні нормативно-правові акти.	Практичне завдання	встановлення відповідності прийнятих рішень чинному законодавству	15%
3.2	Визначення світового досвіду впровадження інновацій в різних сферах діяльності успішних компаній світу та пошук напрямів їх впровадження на підприємствах України	аналітичне завдання	контроль вчасності та якості виконання завдання	15%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	1.11	1.12	1.13	1.14	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2
Програмні результати навчання (назва)																						
ідеї.																						

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Оцінювання роботи студентів включає поточний контроль і семестровий контроль у формі заліку. Максимальна сума балів, яку може набрати студент під час навчання – 100 балів, які умовно розподіляються 50/50 між блоком «Вибрані розділи трудового права» та «Основи підприємницької діяльності».

Студент отримує залік за результатами виконання навчальної роботи в семестрі (за результатами поточного контролю), якщо студент отримав мінімум 30 балів з кожного з цих блоків.

Форми оцінювання студентів для блоку «Вибрані розділи трудового права»:

Видами поточного контролю є: усне опитування, контрольні роботи з теоретичних питань, які висвітлюються на лекціях та вивчаються студентом на самостійній роботі, вирішення проблемних ситуацій на семінарських заняттях, розв'язання практичних завдань під час самостійної роботи.

При **поточному контролі** під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань семінарського заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позаудиторний час впродовж семестру (під час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування, підготовки реферату чи іншого індивідуального завдання. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. *За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.*

Форми оцінювання студентів для блоку «Основи підприємницької діяльності»:

Видами поточного контролю є: експрес опитування, усне опитування, тестування, контрольна робота з теоретичних питань, які висвітлюються на лекціях та вивчаються студентом на самостійній роботі, вирішення практичних ситуацій на семінарських заняттях, виступи з доповідями та презентації, розв'язання аналітичних завдань під час самостійної роботи.

При **поточному контролі** під час семінарських занять оцінюється рівень знань студента, продемонстрований ним у відповіді на запитання викладача, активність при обговоренні попередньо висвітлених питань на лекціях та винесених на семінарські заняття, вчасність та правильність виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позаудиторний час впродовж семестру (під час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування, підготовки реферату чи іншого індивідуального завдання. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. *За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.*

7.2. Організація оцінювання:

Організація оцінювання студентів для блоку «Вибрані розділи трудового права»:

- Контрольна робота № 1 — 3-й тиждень навчання. Проводиться у вигляді письмової відповіді на теоретичні питання, яка охоплює теми: «Поняття, сторони та зміст трудового договору. Види трудового договору», «Зміна та припинення трудового договору», «Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку», «Правове регулювання нормування та оплати праці» - РН 1.1, РН 1.5 - оцінюється від **6** до **10** балів.*
- Контрольна робота № 2 — 6 тиждень навчання. Проводиться у вигляді письмової відповіді на теоретичні питання, яка охоплює теми: «Правове регулювання охорони праці», «Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору», «Контроль та нагляд за дотриманням законодавства про працю. Правове регулювання захисту трудових прав» - РН 1.13 – оцінюється від **6** до **10** балів.*
- Вирішення проблемних ситуацій на семінарських заняттях – кожне семінарське заняття за модельованою проблемною ситуацією, які включають завдання, опрацьовані під час самостійної роботи студента. Проводяться у формі виробничих нарад, імітації роботи структурних підрозділів підприємств, дій окремих керівників чи працівників, що відповідає РН 2.1, РН 2.5 – оцінюється від **12** до **20** балів за **4** виконаних завдання.*
- Розв'язання практичного завдання – виконується під час самостійної роботи студента і подається на перевірку викладачу за тиждень до останнього семінарського заняття. Перевірка практичного завдання здійснюється протягом тижня з моменту подачі студентом навчальної роботи. Виконується у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента, в якому на підставі нормативно-правових актів ним вирішується конкретна виробнича ситуація – РН 3.1 – оцінюється від **6** до **10** балів.*
- Самостійна робота студента здійснюється протягом навчального семестру у вільний від аудиторної роботи час, шляхом вивчення пропонованих викладачем навчально-методичних матеріалів, здійснення самоконтролю, вирішення проблемних ситуацій, розв'язання практичних завдань у вільний від аудиторної роботи час.*

Організація оцінювання студентів для блоку «Основи підприємницької діяльності»:

- Опитування на семінарах – кожне семінарське заняття. Проводиться у вигляді усних відповідей на теоретичні питання, які охоплюють такі теми як «Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності», «Основні організаційно-правові форми і види підприємницької діяльності», «Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності», «Основні форми і методи впливу органів державної влади на розвиток підприємництва» - РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4, РН 1.6, РН 1.7 – оцінюється від **1** до **2** балів на кожному з чотирьох семінарських заняттів.*
- Доповнення, відповіді на питання – кожне семінарське заняття. Проводиться у вигляді усних дискусій та обговорень у групах студентів, що охоплюють такі теми як «Суперечності та тенденції розвитку інноваційного підприємництва», «Класифікація ключових факторів успіху у підприємницькій діяльності», «Процес прийняття управлінських рішень у підприємництві», «Шляхи партнерства підприємців та держави у вирішенні соціально-економічних проблем» – РН 1.8, РН 1.9, РН 1.10, РН 1.11 – оцінюється від **1** до **2** балів по кожному з чотирьох вказаних результатів навчання.*
- Аналітичне завдання виконується під час самостійної роботи студента і подається на перевірку викладачу за три тижні до останнього семінарського заняття. Перевірка аналітичного завдання здійснюється протягом двох тижнів з моменту подачі студентом роботи. Виконується у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента, в*

якому розкриваються основні напрями впровадження інновацій у діяльності успішної компанії – РН1.10, РН 1.12, РН 2.3, РН 3.2 – оцінюється від **8** до **12** балів.

4. *Контрольна робота* — 12 тиждень навчання. Проводиться у вигляді письмової відповіді на тести та теоретичні питання, яка охоплює такі теми як «Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності», «Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності», «Особливості різних організаційно-правових форм і видів підприємництва», «Основні напрями формування підприємницького капіталу та управління фінансами підприємницької діяльності» -РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4, РН 1.6. – оцінюється від **6** до **10** балів.
5. *Есе по книзі підприємця* виконується під час самостійної роботи студента і подається на перевірку викладачу за два тижні до останнього семінарського заняття. Перевірка есе здійснюється протягом тижня з моменту подачі студентом роботи. Виконується у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента в якому виділяються внутрішні і зовнішні чинники успішності діяльності підприємця –РН 2.2, РН 2.4, РН 3.2 – оцінюється від **8** до **12** балів.

Студент, який набрав під час семестру за обома навчальними блоками від **40** до **59** балів, складає залік за переліками питань, що надаються викладачами студентам на початку семестру. Студент за результатами заліку може отримати не більше 20 балів.

Студент, який набрав під час семестру в сумі за обома навчальними блоками менше 40 балів, зобов'язаний підготувати реферат або інше індивідуальне завдання, за результатами оцінки якого викладачі приймають рішення про допуск студента до складання заліку.

Всі перескладання заборгованостей чи виконання індивідуальних завдань припиняються за тижедень, що передує початку екзаменаційної сесії.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських / практичних / лабораторних (вибрать необхідне) занять

№ п/п	Назва теми*	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
1	Тема 1. Поняття, сторони та зміст трудового договору. Види трудового договору	2	1	5
2	Тема 2. Зміна та припинення трудового договору	2		5
3	Тема 3. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку	1		5
4	Тема 4. Правове регулювання нормування та оплати праці			5
5	Тема 5. Правове регулювання охорони праці	2	1	5
6	Тема 6. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.	1		3
7	Тема 7. Контроль та нагляд за дотриманням законодавства про працю. Правове регулювання захисту трудових прав	2	1	2

	<i>Модульна контрольна робота 1</i>		1	
Змістовий модуль 2				
6	Тема 8. Сутність і функції підприємництва	1	1	5
7	Тема 9. Основні передумови здійснення підприємницької діяльності	1	1	5
8	Тема 10. Філософія, етика та культура підприємництва	2	1	5
9	Тема 11. Види та організаційно-правові форми здійснення підприємницької діяльності	1	1	5
10	Тема 12. Технологія створення власної справи	2	1	5
11	Тема 13. Планування підприємницької діяльності	1		3
12	Тема 14. Система стратегій розвитку підприємництва	2	1	2
	<i>Модульна контрольна робота</i>		X	
	Усього	20	8	60

*Примітка: слід зазначити також теми, винесені на самостійне вивчення

Загальний обсяг 90 год.², в тому числі (вибрati необхiдne):

Лекцій-20 год.

Семінари- 8 год. Консультації - 2 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політектонія : підручник I за ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2012. 702 с.
2. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політектонія: практикум/ за ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2010. - 494 с.
3. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників: підручник I С. Я. Вавженчук. 2-ге вид.-Х.: Право, 2018. - 560 с.
4. Вавженчук С.Я. Система захисту і охорони конституційних трудових прав працівників : монографія/ С. Я. Вавженчук. -Харків: Диса плюс, 2013. - 510 с.
5. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. - Зтє вид., випр. і доп. - К.: Знання-Прес, 2006. - 350 с.
6. Мазур І.І. Комерціалізація наукових розробок як фактор конкурентного розвитку підприємництва// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - № 148. - Київ, 2013. - С. 5-8.
7. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. - К: Знання-Прес, 2007. - 440 с.
8. Трудове право України: підручник І.М. Іншин, В.І. Щербина. - Х.: Диса плюс, 2014. - 500 с.
9. Трудове право України: підручник / За заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К: «МП «Леся», 2016. -448 с.

¹ У робочій програмі навчальної дисципліни для лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять зазначається реальна кількість годин (кратне 2 год. - час тривалості пари).

² Загальна кількість годин, відведених на дану дисципліну згідно навчального плану.

Додаткові:

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посібник – К.: Центр учебов. літератури, 2010. – 352 с.
2. Вавженчук С.Я. Профсоюз как интегральный элемент механизма защиты конституционных трудовых прав работников // Трудовое и социальное право. (Белоруссия). – 2013. – № 3 (7). – С. 30–34.
3. Вавженчук С.Я. Пикетирование как составная промышленных акций работников: теоретико-догматический ракурс / С.Я. Вавженчук // Международный научно-практический правовой журнал «Закон и жизнь» (Молдавия). – 2013. – № 6 (258). – С. 13 – 16.
4. Волошина С.М., Соцький А.М., Щербина В.І. Трудове право України: Навчальний посібник / С.М. Волошина, А.М. Соцький, В.І. Щербина. – Чернівці: Технодрук, 2015. – 188 с.
5. Законодавство України про працю: збірн. норм. актів: у 3-х томах. Упорядник і наук. редактор В.М. Вакуленко. – К.: Істина, 1999.
6. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами судової практики: науково-практичне видання / Під ред.. П.Д. Пилипенка. – К.: Істина, 2010. – 464с.
7. Кодекс законів про працю України: науково-практичний коментар / [І.В. Арістова, В.В. Безусий, С.О. Бондар та ін.]; за ред. О.О.Погрібного, М.І. Іншина, І.М. Шопіної. – К.: Правова єдність, 2008. – 456 с.
8. Мазур І.І. Детінізація економіки України: теорія та практика / Монографія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – 329 с.
9. Мазур І.І. Перетворення довіри в інститут конкурентоспроможності національної економіки // Теоретичні та прикладні питання економіки. Зб. наук. праць. Вип. 22. – ВПЦ «Київський університет», 2010. – С. 25-30.
10. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, Б.С. Стичинський. – [8-е вид., доп. і перероб.]. – К.: А.С.К., 2008. – 944 с.
11. Осецький В.Л. Інвестиційно-інноваційні чинники підвищення конкурентоспроможності економіки / Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський ун-т», 2008. – Вип. 17.–С. 15-22.
12. Панасюк О.Т. Начатки трудового права. Лекція 1. «Елементарний курс трудового права»: індивідуальне трудове право, колективне трудове право, міжнародне трудове право: навч.-практ. посіб. / О.Т. Панасюк. – К.: Алерта, 2016. – 72 с.
13. Трудове право України у запитаннях та відповідях: Навчально-довідковий посібник / Жернаков В.В., Гончарова Г.С., Прилипко С.М. / Під ред. В.В. Жернакова. – Х.: «Одіссея», 2010. – 280 с.
14. Трудове право України: підручник / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко, І.П. Жигалкін, В.А. Прудников. – 5-те вид., доп. – Х.: Право, 2014. – 760 с.

Нормативні акти:

15. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
16. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. із змінами та доповненнями.
17. Господарський кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 2 вересня 2011 року. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
18. Податковий кодекс України //Бухгалтерія №50 (933) від 13 грудня 2010. – 322 с.
19. Про охорону праці: Закон України від 14.10.92 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.
20. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.
21. Про оплату праці: Закон України від 25.03.95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.

22. Про відпустки: Закон України від 15.11.96 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.
23. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.99 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.
24. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 31. – С. 145 – 160.
25. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 24 (14.06.2013). – Ст. 243.

Додаткові ресурси (за наявності):

Перелік Інтернет-посилань:

26. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
27. Офіційний сайт Судова влада [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://court.gov.ua/>
28. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.